

вирішень камінних іконок все ж можна визначити, що всі вони належали до одного художнього осередка⁶.

Поширеними виробами з каменю на Галицько-Волинських землях були шиферні прясла, що походили з Овруча, де були великі поклади рожевого шиферу. З Волині вони великими партіями розходились по всій Русі та Східній Європі. Їх використовували для прядіння. Прясла завжди знаходимо серед інвентаря з археологічних розкопок. Їх почали виробляти на Волині в XI ст., звідки вони швидко поширилися по всіх східнослов'янських землях. Прясла були різні за величиною, найменші з них могли служити намистинами для жіночих прикрас. Серед числених знахідок (на «Золотому тоці») їх знайдено близько сотні, немає жодної орнаментованої речі.

До виробів з каменю слід віднести численні знахідки фрагментів кремінних кресал та брусків для гостріння ножів. В архео-

логічних розкопках знаходяться і кам'яні хрестики, мабуть, з літописного «зеленого холмського каменю»⁷.

Михайло ФІГОЛЬ

Івано-Франківськ

¹ Кринос — місце розташування центру княжого Галича.

² Див.: Даркевич В. П. Светское искусство Византии. Произведения художественного ремесла в Восточной Европе X—XIII века. — М., 1975. — С. 285 іл. — 405.

³ Див.: Kalaygezou-Maxelner I. Byzantinekopas in Steatite — Wien, 1985. — N 16. — P. 11.

⁴ Див.: Ауліх В. В. Ковалі золота, срібла й міді давнього Галича // Жовтень. — 1987. — № 10. — С. 96—100.

⁵ Див.: Николаева Т. В. Древнерусская мелкая пластика из камня. XI—XV вв. — М., 1983 (Свод археологических источников, EI-60), № 23, табл. 4.

⁶ Всі три іконки зберігаються в Івано-Франківському краєзнавчому музеї.

⁷ Пуцко В. Мистецтво давнього Галича // Дзвін. — 1991. — № 8. — С. 109—113.

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ НАРОДНОГО ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В ЛУЦЬКУ

На початку 1996 року в Луцьку відбувся Другий міжнародний фестиваль народного театрального мистецтва і науковий симпозіум. Першого дня — урочиста служба в Свято-Троїцькому кафедральному соборі, відкриття фестивалю (Д. Поштарук, заслужений діяч мистецтв України, директор і художній керівник Волинського обласного театру; Л. Кадирова, народна артистка України, заступник голови Спільки театральних діячів України; Х. Юрковський, професор, почесний президент міжнародної організації УНІМА; Б. Самохваленко, начальник управління культури Волинської обласної держадміністрації), виступи фольклорних колективів області, прес-конференція (Д. Поштарук, Х. Юрковський, Л. Кадирова). А на завершення — оригінальна вистава Волинського театру ляльок (у березні 1996 р. йому виповнилося 20 років) «Яви нам ангелів твоїх», поставлена завдяки зусиллям Н. Шейко-Медведевої (драматургія за біблійними легендами), заслуженого артиста України Юрія Сікала (режисер), Віктора Гукайла (сценографія і ляльки), Юрія Шевченка (композитор), акторів — П. Савоша, М. Перцова, С. Чикора, О. Даниленка, С. Васютинського, Л. Мікоян, С. Пилипчук, О. Бондарук, В. Чурикової.

Відкрив симпозіум учений зі світовим ім'ям Х. Юрковський (Варшава) широкомасштабною, насиченою багатою інформацією доповіддю «Різдвяні вистави в Європі і їх па-

ралелі в інших жанрах». Доповідь супроводжувалася показом високоякісних слайдів.

Автор даного повідомлення виступив з доповіддю «Український вертеп як явище народної художньої культури». Кандидат мистецтвознавства, керівник літературно-драматургічного відділу Державного академічного центрального театру ляльок ім. С. В. Образцова Борис Голдовський висвітлював тему «Формування вертепу в Росії». Учасники побували на відкритті тематичної художньої виставки в галереї мистецтв Волинської організації Спільки художників України.

Запам'яталася вистава Театру ляльки і актора м. Ополе (Польща) «Пасторальки» Титуса Чижевського. Всі відзначили блискуче акторське виконання Тадеуша Рудницького. Зауважимо, що традиція театру бере початок у 1937 р, коли священик А. Смолка дав першу виставу. З 1962 р. театр виступає організатором Національного фестивалю театрів ляльок.

Брестський обласний театр ляльок (відкрився 1963 р.) привіз гарну виставу «Збавитель» (про народження Ісуса Христа-Спасителя всіх знедолених і убогих). Білоруський театр — учасник багатьох міжнародних фестивалів. З великим захопленням зустріли присутні Салі Харгравес і Моніку Нельсон з далекої Великобританії, які мандрують зі своїм театром уже 12 років. Вони показали виставу про Брігіту.

Цінний науковий трактат «До питання про початок українського вертепу, або в обо-

роні Еразма Ізопольського» виступив професор Ростислав Пилипчук (Київ). Доповідач (спростувавши, зокрема, поширене твердження про незнання Е. Ізопольським української мови) переконав аудиторію в тому, що цей діяч (його досі вважають маловідомим польсько-українським етнологом, фольклористом, а довідкові видання, в тому числі й польські, навіть не згадують) повинен зайняти гідне місце в історії української культури.

Ірина Уварова, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, редактор журналу «Кукарт» (Москва) познайомила з темою «Вертеп ляльковий. Кабаре «Бродячі собаки». Драматург (по-нашому завіт) театру «Царство лялюк» з Праги Ян Новак коротко виклав історію різдвяного театру в Чехії, відзначивши багатство народних традицій, зауваживши відродження різдвяних вистав у побуті й на сцені.

Симпозіум засвідчив, що на Волині формується школа серйозних дослідників. Підтвердженням є оригінальні, високо оцінені доповіді професора Волинського державного університету Віктора Давидюка «Календарний міф у контексті етнічно-культурної кореляції» та аспіранта кафедри етнології Богдана Завітія «Народна драма «Коза» і вертеп: до питання взаємовпливів (на матеріалі однієї західнополіської версії)».

«Батлейка як шар народної культури» — тема виступу професора Білоруського університету культури Гурія Барішева. Доповідач висвітлив три основні питання: поліетнічний і полілінгвістичний характер батлейки як феномен культури; типологія театрів різдвяного циклу в Білорусі; батлейкові традиції і професійний театр 80—90-х рр. Бродячий ляльковий театр «Вертеп» (Москва) показав «Смерть царя Ірода».

Учений з Інституту мистецтва Польської Академії наук Марек Вашкель розкрив питання «Рецепція шопкових мотивів у польському театрі лялюк». Підтвердженням теоретичних положень доповіді, унаочненням і своєрідним продовженням її був цікавий фільм (тривав годину).

З доповіддю «Традиції українського вертепу у виконанні актора і режисера театру лялюк» виступив Леонід Попов, завідувач кафедри лялюк Харківського інституту мистецтва ім. І. М. Котляревського. Першу постановку вертепу в цьому вузі здійснили 1975 р. під керівництвом народного артиста України В. А. Афанасьєва. Потім харків'яни побували в Москві на XII Міжнародному конгресі УНІМА та фестивалі (1976), Бельгії на Міжнародному фестивалі з нагоди 50-річчя УНІМА (1979), Києві на конкурсі студентських робіт «Початок» (1988). Доповідач познайомив з творчою лабораторією творців лялькових вистав.

Своєрідним унаочненням цього виступу була цікава вистава «Вертеп», в якій взяли

участь студенти третього акторського курсу Ю. Брайко, В. Кожевников, С. Несік, Ю. Лейбович, Е. Огородній. З ними працювали доцент О. Івоточкін (режисер-постановник), студент 3 курсу Р. Неупокоев (асистент), заслужений артист України, доцент В. Дорошенко (сольний спів), старший викладач Г. Милотченко (сценічна мова), заслужений артист України, доцент Л. Марков (хореографія).

Зі своїм вертепом виступили хмельничани Брижані (Сергій, Наталія і їх донька Оля). Художнє оформлення належить талановитому художникові Михайлові Ніколаєву.

Івано-Франківський обласний театр лялюк (І. Цеглінський, О. Цеглінська, Р. Андрейків, Р. Януш, І. Савчин, Л. Йосифів, С. Йосифів, З. Берецький) представив шанувальникам театрального мистецтва чудову виставу «Вертеп» за одноіменною п'єсою Марійки Підгірянки. Нагадаємо, що театр засновано в березні 1945 р. Творчий пошук цього колективу спрямовано на відродження національної драматургії. Колектив знають і за межами України (Польща, Бельгія).

На фестивалі й симпозіумі напружено, ритмічно і оперативно (три репортажі та по два відеосюжети інформаційного характеру щодня) працювала редакція літературно-мистецьких програм Волинського державного телебачення (йому немає ще й п'яти років): журналіст, театрознавець Людмила Вегера (автор), оператори Богдан Гончарук, Василь Марищук, В'ячеслав Белов, Омелян Іванюк.

Якісний синхронний переклад (англійська мова) забезпечував старший викладач Волинського університету Олександр Беляков.

Серед найактивніших учасників-гостей фестивалю і симпозіуму слід назвати Волинський державний університет (В. Давидюк, Б. Завітій, І. Гунчак), Волинський обласний краєзнавчий музей (Н. Гатальська, О. Ошуркевич), Волинський обласний науково-методичний центр народної творчості (М. Приймак, П. Клекоцюк), Національний університет «Києво-Могилянська Академія» і журнал «Кіно-Театр» (Л. Брюховецька).

Підводячи підсумки симпозіуму, професори Х. Юрковський і Р. Пилипчук зауважили ряд моментів. Об'єднання зусиль теоретиків і практиків дало гарні наслідки. Зріс науковий рівень доповідей, що взаємно доповнюють одна одну. Відзначено багатство і новизна інформації. Очевидний успіх українських дослідників. Названо орієнтовну тему наступного симпозіуму: «Традиції різдвяної містерії у слов'ян».

На закритті фестивалю Хенрік Юрковський, Лариса Кадирова, Данило Поштарук, Микола Жулинський, заступник начальника обласного управління культури Степан Гушинець назвали його як велике свято на древній і славній волинській землі.

Йосип ФЕДАС

Київ